

plannen met een hoge officier uit Indië, die een van Spoor's naaste medewerkers was: de generaal-majoor van het Knil E. Engles, die in Indië hoofd was van het directoraat Centrale Opleidingen (en eind '46 zijn instemming had betuigd met Spoor's brief aan Beel) en naar Nederland was overgekomen. 'De heren Gerbrandy en Welter', zo lichtte Engles in een brief van 4 februari Spoor in,¹

'waren overtuigd dat dit kabinet zo spoedig mogelijk moest vallen, desnoods met geweld, en zij verzekerden mij dat dit geweld aanwezig is en slechts wacht op een sein hunnerzijds.'

Later in dit gesprek drukte Gerbrandy zich evenwel minder optimistisch uit:

'T.a.v. het gewelddadig verzet gaf de professor toe dat de aanwezige krachten hiervoor aanmerkelijk kleiner waren dan hij zich oorspronkelijk had voorgesteld. Hij was dan ook tot de conclusie gekomen dat hiermede voorlopig moet worden gewacht tot een gunstiger tijdstip dan wel tot een voldoende kracht is te verzamelen.

De professor blijft echter van mening dat onder de huidige omstandigheden in Indië zelf een koersverandering in de politiek is te doen, waarvoor hij echter een uitschakeling van de hoogste leiding noodzakelijk acht. Wederom gaf hij de verzekering dat wanneer zulks in Indië zou plaatsvinden, dit door daadwerkelijke acties in Holland zou worden gesteund.'

Daarmee was dus het initiatief aan de legercommandant in Indië toegespeeld — deze evenwel die, schijnt het, in '47 wel eens met verlangen naar een staatsgreep had uitgezien², moet in '48 beseft hebben dat een

¹ Tekst: *NIB*, dl. XIII, p. 71-72. ² Wij citeren *De Volkskrant* van 9 december 1975: 'Nog tijdens zijn leven heeft de voormalige . . . hoofdredacteur van *Trouw*, dr. Bruins Slot, aan zijn vertrouweling op de redactie, Ben van Kaam, verteld over een werkbezoek aan de troepen in Indonesië, waar hij in 1947' (d.w.z. in mei '47) 'met de toenmalige AR-fractie-leider Jan Schouten was. Daar had generaal Spoor de twee AR-politici uitgenodigd, mee te doen met een rechtse staatsgreep. De twee gezagsgetrouwe heren hadden dit voorstel echter verontwaardigd van de hand gewezen.'

Wij vermelden in dit verband dat Gerbrandy in '51 tegen een CHU-Kamerlid dat eind '49 vóór de oprichting van de Nederlands-Indonesische Unie had gestemd, zei: 'U hebt toen uw land en uw God verloochend' (M. van Amerongen en I. Cornelissen: *Tegen de revolutie het evangelie! Het kerkvolk in de Nederlandse politiek of het einde van een Christelijke natie* (1972), p. 138) en dat hij zich in '52 in het maandblad *Anti-Revolutionaire Staatkunde* afvroeg of in de Indonesische kwestie niet het juiste moment was gemist